

Informačný list predmetu

Akademický rok 2024/2025

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FMK UCM
Kód predmetu	KJK/22bdAMES003/22
Názov predmetu	jazyková kultúra
Rozsah	2P
Počet kreditov	4
Vyučujúci	PhDr. Oľga Škvareninová, CSc. (prednášajúci)

Cieľ

Oboznámenie sa so základnými pojmami jazykovej kultúry zameranej komunikačne, čo umožní absolventom získať primeranú orientáciu pri chápaní tzv. neuralgických miest v rámci lexikálnej, morfolologickej a syntaktickej jazykovej roviny. Dôraz sa kladie na funkčnosť použitých výrazových prostriedkov, praktické ovládanie jazyka a na rozširovanie slovnej zásoby, ktorá je základným stavebným kameňom efektívnej komunikácie.

Podmienky na absolvovanie predmetu

- Pravidelná účasť na vyučovaní – povolené sú max. 2 absencie (t. j. max. 2 vyučovacie jednotky). Pri počte absencií nerozhoduje, či sú alebo nie sú ospravedlnené. Za každú absenciu navyše sa znižuje výsledné hodnotenie študenta o jeden stupeň. Študent musí počas semestra absolvovať minimálne 50 % vyučovacích jednotiek. V prípade individuálneho študijného plánu je nutná minimálne 50-percentná účasť na vyučovaní (Študijný poriadok UCM).

- Naštudovanie Pravidiel slovenského pravopisu.

- Aktívna práca na vyučovaní počas celého semestra vrátane vypracovania domácich úloh. Za aktívnu prácu na vyučovaní získa študent plusové body, ktoré sa pripočítajú k písomnej časti skúšky.

- Záverečná skúška tvorí 100 % výsledného hodnotenia. Skladá sa z praktickej časti, ktorá predstavuje 50 % hodnotenia, a z teoretickej časti, ktorá predstavuje 50 % hodnotenia. Praktická časť skúšky je písomná, tvorí ju ortografický test: Pravidlá slovenského pravopisu z r. 2000 al. 2013, kapitoly I. – VI., VIII. + kapitola Prehľad skloňovania a časovania + spisovná a nespisovná lexika + tvorenie obyvateľských mien + kreatívne cvičenia na rozvoj slovnej zásoby. Na tejto praktickej časti skúšky študent musí získať minimálne 56 % bodov. Teoretická časť skúšky je ústnou formou, na nej musí študent zodpovedať učebnú látku minimálne na 56 %. Výsledné hodnotenie študenta, ktorý má z ktorejkoľvek z týchto častí hodnotenie Fx, je Fx. Na záverečnej skúške sa môže zúčastniť iba študent, ktorý splnil ostatné podmienky na absolvovanie predmetu, t. j. účasť na vyučovaní, aktívna práca na vyučovaní vrátane vypracovania domácich úloh.

- Klasifikačná stupnica záverečného hodnotenia predmetu:

A 1,0 výborne – vynikajúce výsledky len s minimálnymi chybami < 92-100 % >;

B 1,5 veľmi dobre – nadpriemerné výsledky s menšími chybami < 83-91 % >;

C 2,0 dobre – vcelku dobré, priemerné výsledky < 74-82 % >;

D 2,5 uspokojivo – dobré výsledky, ale vyskytujú sa významné chyby < 65-73 % >;

E 3,0 dostatočne – výsledky vyhovujú minimálnym kritériám < 56-64 % >;

FX 4,0 nedostatočne – absolvovanie predmetu si vyžaduje vynaložiť ešte značné úsilie a množstvo práce zo strany študenta < 0-55 % >.

Závěrečné hodnotenie

Klasifikačná stupnica záverečného hodnotenia predmetu:

A 1,0 výborne – vynikajúce výsledky len s minimálnymi chybami < 92-100 % >;

B 1,5 veľmi dobre – nadpriemerné výsledky s menšími chybami < 83-91 % >;

C 2,0 dobre – vcelku dobré, priemerné výsledky < 74-82 % >;

D 2,5 uspokojivo – dobré výsledky, ale vyskytujú sa významné chyby < 65-73 % >;

E 3,0 dostatočne – výsledky vyhovujú minimálnym kritériám < 56-64 % >;

FX 4,0 nedostatočne – absolvovanie predmetu si vyžaduje vynaložiť ešte značné úsilie a množstvo práce zo strany študenta < 0-55 % >.

Výsledky vzdelávania

Študent po absolvovaní predmetu získa tieto vedomosti, schopnosti, zručnosti, kompetencie:

- získa vedomosti z oblasti jazykovej kultúry v kontexte súčasnej jazykovednej a jazykovej teórie i praxe, získa tiež rozširujúce vedomosti týkajúce sa slovenského jazyka s dôrazom na spisovnosť, kultivovanosť a primeranosť vyjadrovania vrátane argumentácie, rozšíri si slovnú zásobu;
- bude schopný prakticky uplatniť získané vedomosti v pracovnom prostredí;
- získa zručnosti v praktickom ovládaní jazyka v slovom i písomom, dokáže efektívne a funkčne primerane komunikovať v rozličných komunikačných situáciách, zvládne aj tzv. neuralgické miesta v jazyku;
- rozšíri si jazykové kompetencie, posilní jazykovo-komunikačnú kreativitu, zlepši prezentačné zručnosti, rozvíja jazykové myslenie, schopnosť argumentácie, citlivejšie pristupuje k jazyku.

Stručná osnova predmetu

1. Miesto jazykovej kultúry v kultúrnom kontexte. Jazyková kultúra ako riadená činnosť a jazyková kultúra ako aktuálny stav v používaní jazyka. Kultivovanie jazyka ako hlavná náplň ďalších disciplín (ortoepia, rétorika, štylistika). Prístupy k hodnoteniu jazykovej kultúry.
2. Komunikácia – jej podstata a význam, zložky/vektory komunikácie. Základné pojmy a ich charakteristika. (komunikačné funkcie, komunikačný zámer, komunikačná situácia, komunikačný plán, komunikačná kompetencia, komunikačná akomodácia, komunikačný konsenzus, typy komunikačných väzieb).
3. Verbálna komunikácia. Jazyk a reč – základné vymedzenie pojmov, jazyk a reč ako podstata verbálnej komunikácie. Stručná ontogenéza jazyka. Stručná klasifikácia jazykov. Rozdiel medzi písomným a ústnym prejavom, medzi oficiálnym, polooficiálnym a neoficiálnym komunikátom.
4. Nonverbálna komunikácia. Pojmy a ich charakteristika (paraverbálne prostriedky, extraverbálne prostriedky). Funkcie a aktuálne významy paraverbálnych a extraverbálnych prostriedkov.
5. Osobitosti reči tela a ich spojitost' s jazykovou kultúrou.
6. Kodifikácia, norma, úzus. Jazykové normy a ich kodifikácia. Rozdiel medzi normou a kodifikáciou. Vzťah normy a úzu. Základné kodifikačné príručky slovenčiny a ich zameranie. Interpretácia niektorých rozporných javov medzi kodifikáciou a reálnym úzom .
7. Stratifikácia (rozvrstvenie) slovenčiny ako národného jazyka. Vzťah národného jazyka a spisovného jazyka v súčasnej situácii na Slovensku. Bežný hovorený jazyk, štandard, subštandard, nárečové variety. Spisovný jazyk a nárečia. Slangizmy, argotizmy, profesionalizmy – ich základné znaky a odlišnosti; slangizmy – profesionalizmy, slangizmy a tzv. subštandardné slová.
8. Jazykové kontakty. Kritériá posudzovania cudzích výrazov. Preberanie slov z iných jazykov.

Udomáčňovanie cudzích slov typu míting, surfing, autokemping, bungee-jumping. Rozdiel medzi anglicizmami a internacionalizmami. Latinizmy, grécizmy, germanizmy, galicizmy. Jazykové globalizmy. Postoje používateľov slovenčiny k nim.

9. Slovenčina a čeština, možnosti delimitácie týchto dvoch jazykov, minulosť a súčasnosť. Ako hodnotiť používanie bohemizmov v súčasnej komunikácii. Jazykový purizmus, jeho hlavné znaky. Odlišná relevantnosť v historicky rozdielnych jazykových situáciách. Progresívne a negatívne dôsledky.

10. Efektívna komunikácia. Princípy efektívnej komunikácie.

11. Jazyková legislatíva. Jazyková politika SR. Zákon o slovenčine ako štátnom jazyku. Zákon o jazyku národnostných menšín. Praktické skúsenosti s ich uplatňovaním.

12. Záverečný praktický test.

Sylabus predmetu

1. Miesto jazykovej kultúry v kultúrnom kontexte. Jazyková kultúra ako riadená činnosť a jazyková kultúra ako aktuálny stav v používaní jazyka. Kultivovanie jazyka ako hlavná náplň ďalších disciplín (ortoepia, rétorika, štylistika). Prístupy k hodnoteniu jazykovej kultúry.

2. Komunikácia – jej podstata a význam, zložky/vektory komunikácie. Základné pojmy a ich charakteristika. (komunikačné funkcie, komunikačný zámer, komunikačná situácia, komunikačný plán, komunikačná kompetencia, komunikačná akomodácia, komunikačný konsenzus, typy komunikačných väzieb).

3. Verbálna komunikácia. Jazyk a reč – základné vymedzenie pojmov, jazyk a reč ako podstata verbálnej komunikácie. Stručná ontogenéza jazyka. Stručná klasifikácia jazykov. Rozdiel medzi písomným a ústnym prejavom, medzi oficiálnym, polooficiálnym a neoficiálnym komunikátom.

4. Nonverbálna komunikácia. Pojmy a ich charakteristika (paraverbálne prostriedky, extraverbálne prostriedky). Funkcie a aktuálne významy paraverbálnych a extraverbálnych prostriedkov.

5. Osobitosti reči tela a ich spojitosť s jazykovou kultúrou.

6. Kodifikácia, norma, úzus. Jazykové normy a ich kodifikácia. Rozdiel medzi normou a kodifikáciou. Vzťah normy a úzu. Základné kodifikačné príručky slovenčiny a ich zameranie. Interpretácia niektorých rozporných javov medzi kodifikáciou a reálnym úzom.

7. Stratifikácia (rozvrstvenie) slovenčiny ako národného jazyka. Vzťah národného jazyka a spisovného jazyka v súčasnej situácii na Slovensku. Bežný hovorený jazyk, štandard, subštandard, nárečové variety. Spisovný jazyk a nárečia. Slangizmy, argotizmy, profesionalizmy – ich základné znaky a odlišnosti; slangizmy – profesionalizmy, slangizmy a tzv. subštandardné slová.

8. Jazykové kontakty. Kritériá posudzovania cudzích výrazov. Preberanie slov z iných jazykov. Udomáčňovanie cudzích slov typu míting, surfing, autokemping, bungee-jumping. Rozdiel medzi anglicizmami a internacionalizmami. Latinizmy, grécizmy, germanizmy, galicizmy. Jazykové globalizmy. Postoje používateľov slovenčiny k nim.

9. Slovenčina a čeština, možnosti delimitácie týchto dvoch jazykov, minulosť a súčasnosť. Ako hodnotiť používanie bohemizmov v súčasnej komunikácii. Jazykový purizmus, jeho hlavné znaky. Odlišná relevantnosť v historicky rozdielnych jazykových situáciách. Progresívne a negatívne dôsledky.

10. Efektívna komunikácia. Princípy efektívnej komunikácie.

11. Jazyková legislatíva. Jazyková politika SR. Zákon o slovenčine ako štátnom jazyku. Zákon o jazyku národnostných menšín. Praktické skúsenosti s ich uplatňovaním.

12. Záverečný praktický test.

Odporúčaná literatúra

Pravidlá slovenského pravopisu. (2013). VEDA.

Kráľ, Á. (2009). Pravidlá slovenskej výslovnosti (2. vyd.). Matica slovenská

Škvareninová, O. (2019). Komunikácia s médiami a v médiách. FMK UCM.

Škvareninová, O. (v tlači). Rečová komunikácia (4th ed.) FMK UCM.

Rysová, A., & Čmehýlová-Rašová, D. (2019). Lingvistické minimum k masmediálnym štúdiám: (komunikácia, jazyk, jazyková kultúra). FMK UCM.

Panasenko, N., & Greguš, L. (2022). Media text in the mirror of linguistics. Wolters Kluwer.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

Slovenský jazyk